

Fauske 8.mai 2015

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse Forså vannkraftverk og settefisk i Ballangen kommune, Nordland fylke.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Viser til høringsbrev fra NVE datert 16.02.2015 - Ballangen Energi AS og Ballangen Sjøfarm AS - Søknad om konsesjon for uttak av vann til kraftproduksjon og settefisk på Forså i Ballangen kommune i Nordland.

Denne uttalelsen er utarbeidet i nært samarbeid med Naturvernforbundet i Nordland og lokallaget i Narvik. Vi har tidligere vært engasjert i saken, da vi i april 2014 sendte høringsuttalelse til Ballangen kommune, til tredje gangs høring av kommuneplanens arealdel 2010 – 2020, smolt- og vannkraftanlegg i Forså.

De omsøkte tiltakene planlegges i Forsavassdraget mellom kote 29,0 og kote 0,5, en brutto fallhøyde på 28,5 m. Vannveien er planlagt som tunnel med lengde på ca. 500 m hvor det legges rør i de nederste 100 m av tunnelen. Inntaket er tenkt bygd i Forsaelva like nedenfor utløpet av Forsavatnet. Adkomst for bygging av inntak og dam vil foregå gjennom tunnelen. Installert effekt er på 3,4 MW, som vil gi en årsproduksjon på ca. 12,5 GWh. Settefiskanlegget er tenkt plassert ved sjøen sammen med kraftverket og med felles utnyttelse av inntaksdam og vannvei. Settefiskanlegget planlegger å produsere 4,3 mill. settefisk med et forbruk av vann på maksimalt 22 l/s. Resirkulering ligger til grunn for øvrig vannforbruk. Det er foreslått en minstevannføring på 1,9 m³/s om sommeren og 0,45 m³/s om vinteren. Det planlegges å bygge en vei fra kommunal vei som går langs Efjorden til kraftverket. Det er også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av Forså kraftverk med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinje. Søknaden skal behandles etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven og gjelder tillatelse etter vannressursloven § 8.

Norconsult AS har utarbeidet en miljørapport på tema biologisk mangfold, landskap, INON, kulturminner, friluftsliv, reindrift og jord- og skogbruksressurser. Miljøfaglig Utredning AS har utarbeidet en rapport av naturmangfoldet i tiltaksområdet, og gjennomført

feltundersøkelser den 22.09.2011. FNF Nordland er kjent med at følgende registreringer og konsekvensvurderinger knyttet til natur og friluftsliv:

Berggrunnen består i hovedsak av glimmerholdige bergarter som bidrar med lite næringsstoffer og grunnlag for en krevende og kalkrik flora. Men stedvis kan det være noe kalk i berggrunnen. Det er ikke registrert verdifulle naturtyper i nærhet til Forsa. Muligheten for fosserøyksamfunn er begrenset til Forsafossen nedenfor brua, der fossen så å si går direkte i fjorden og dermed skaper begrenset mulighet for dannelsen av slike samfunn. Karplantefloraen omkring utløpselva til Forsavatnet virker ordinær, og potensialet for sjeldne og interessante arter er ganske lavt. Men det ble funnet enkelte eksemplarer av kalkkrevende arter i den nedre delen. Det ble ikke gjort nevneverdige, interessante funn av moser, lav eller sopp under befaringen, og det er heller ikke registrert tidligere interessante funn fra området. Av fugl ble det blant annet observert fossekall, fiskemåke (NT) og sangsvane i øvre del av Forsavatnet. Tidspunktet for feltarbeidet burde vært noe tidligere for registrering av hekkende fugl.

I 1978 ble det bygd en laksetrapp ved forsafossen som åpnet for at laks, sjørret og sjørøye kunne vandre videre opp i vassdraget. Vassdraget er i dag 100 % selvreproduserende og tåler en del beskatning gjennom sportsfiske. Områdene som blir direkte berørt av redusert vannføring samt områdene rett oppstrøms inntaket som får endrede strømningsforhold har i dag relativt liten verdi som gyte- og oppvekstområde for den totale populasjonen av anadrom fisk i vassdraget. Vassdraget har i tillegg til anadrom fisk også tallrike bestander av stasjonær ørret og røye.

Før vassdraget ble anadromt, ble det fanget en del ål som bifangst under linefiske i Forsavatnet. Det ble også fisket ål i kulpen nedstrøms Forsafossen. Grunnet mer restriktive fiskeregler etter at laksen fikk tilgang til vassdraget opphørte ålefisket. Dagens bestandssituasjon er ukjent.

Det er påvist elvemusling, som er i kategori sårbar (VU) i den norske rødlista, i Forsavassdraget, men med dårlig rekruttering. Arten er tidligere påvist i Sjørelva med middels bestand samt en svært tynn bestand i Skarfossen. Høsten 2013 ble det påvist observert noen individer i «Storholla» i elva mellom Forsavatn og sjøen. Og det synes å være den eneste lokaliteten i Forsaelva hvor muslingen kan etablere seg grunnet generelt høy vannhastighet og grovt bunnsstrat.

Det utøves sportsfiske etter sjørret og laks i Forsavassdraget, som er blant det viktigste i regionen. Områdene rundt Forsafossen er i hovedsak brukt under fiskesesongen etter laks og sjørret, det samme er stiene som går på begge sider av elva oppover mot Forsavatnet. Ved Forsafossen er det også satt opp en gapahuk til allment bruk. Etter fiskesesongen blir områdene rundt fossen sporadisk brukt som turmål/bål plass.

Strømningsforholdene ved utløpet kan påvirke utøvelsen av selve fisket nedstrøms fossen i noe grad. Like fullt er det i dag fiskeforbudssone fra 10 meter nedenfor til 35 meter ovenfor trappa. Det er dermed eksisterende fredningssone ved planlagt utløp, slik at eventuell endring i fiskeutøvelsen begrenser seg til endrede strømningsforhold og derav potensielt endrede standplasser til den anadrome fisken ved utløpet til sjøen. Det forventes derimot ikke at strømningsbildet vil endres tilstrekkelig nedstrøms fredningssonen til at dette vil påvirke selve utøvelsen av fisket.

FNF Nordlands vurdering

Vassdraget innehar flere naturverdier og kvaliteter for friluftsliv og landskap. Det er påvist verdifulle arter som elvemusling (sårbar), anadrom laksefisk (laks, sjørøtt og sjørøye) ål (kritisk truet). En utbygging av et vannkraftverk og et settefiskanlegg vil berøre disse verdiene og kvalitetene.

For anadrom laksefisk er de viktigste konsekvensene knyttet til redusert vannføring og hvilken påvirkning dette vil ha på ned- og oppvandrende fisk og for gyte- og oppvekstområder. Som avbøtende tiltak foreslås det slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen på 0,45 m³/s fra 1. oktober til 30. april og 1,9 m³/s fra 1. mai til 30. september. Videre foreslås det biotopjusterende tiltak og tiltak for å sikre en trygg nedvandring av smolt, utgytt fisk og ål. Siden det er noe uklart hvilke konsekvenser det omsøkte tiltaket vil ha så foreslås det også å gjennomføre oppfølgende undersøkelser, etter en eventuell utbygging, for å finne ut av konsekvensene og øke kunnskapen hvorvidt kraftverket påvirker laksen i vassdraget.

Når det gjelder elvemusling anser Norconsult bestanden i vassdraget som middels, og mener det er en liten delpopulasjon av relativt liten betydning i Forsåelva da en eventuell reproduksjon sannsynligvis vil ende med at larvene spyles ut i saltvann. Norconsult mener videre at siden vassdraget ikke vil bli tørrlagt der hvor lokaliteten er påvist, så vil biotopen trolig fortsatt kunne huse noen individer av arten og tiltaket derfor har begrenset betydning for bestanden i vassdraget.

FNF Nordland er kritiske til vurderingene som gjøres når det gjelder elvemusling. Vi er spørrende til om kunnskaps- og erfaringsgrunnlaget er tilstrekkelig til å kunne fatte disse konklusjonene. Utgangspunktet er uansett at det er en lokalitet med elvemusling og som har vilkår til å reprodusere seg. Det er også lite kunnskap om andre negative påvirkninger på elvemuslingbestanden i vassdraget. Selv om det er en liten bestand med marginale vilkår for reproduksjon, så mener vi at det danner grunnlag for enda strengere beskyttelse mot inngrep.

FNF Nordland mener det ikke skal gjøres inngrep i vassdragsnaturen når det foreligger en større usikkerhet om effektene, som vi mener det gjør i dette tilfellet. Særlig når det er så store naturverdier som ventes å bli berørt. Det stilles ingen garantier ved at planlagt slipp av minstevannføring og andre avbøtende tiltak er tilstrekkelig for å ivareta disse verdiene og kvalitetene. Naturmangfoldloven stiller krav om et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag (§ 8) før et inngrep kan tillates, og at føre-var-prinsippet (§ 9) skal legges til grunn ved for dårlig kunnskap og usikkerhet om effektene av et inngrep.

Området har stor verdi for friluftsliv og særlig utøvelse av sportsfiske. Forsa-Sommerset er henhold til friluftskartleggingen et viktig friluftsområde der tilgjengelighet og natur- og opplevelseskvaliteter trekkes frem. Området har også et potensial til økt bruk til allmenn friluftsliv. Forsafossen er et viktig landskapselement med stor opplevelsesverdi. Fossens størrelse vil reduseres som følge av redusert vannføring, og dette vil påvirke fossens visuelle kvaliteter. I henhold til Regional plan for små vannkraftverk (Nordland fylkeskommune) er Forsafossen er prioritert foss, og gitt 2.prioritet i kommunen. I henhold til planens tematiske retningslinjer (G1) skal det ikke tillates utbygging i prioriterte fosser.

FNF Nordland mener et vannkraftverk og settefiskanlegg, i tillegg til andre nødvendige bygg og inngrep er ikke forenlig med friluftsliv og de opplevelseskvalitene vassdraget innehar.

Med det store kraftoverskuddet i regionen og fylket kan vi ikke se at en utbygging har noen samfunnsnytte. Å ta vare på laksen og sportsfisket, elvemuslingen og ål, friluftsliv og de opplevelseskvalitene vassdraget innehar og hva dette har av betydning for allmennheten i dag

og for kommende generasjoner har en større nytteverdi. Regionen er dessuten preget av omfattende kraftutbygginger og store reguleringer, og den samlede belastningen på vassdragsnaturen i regionen anses som stor.

Konklusjon

Etter vår vurdering vil en utbygging i vassdraget og foreliggende planer ha uakseptable konsekvenser for natur, landskap og friluftsliv, og henstiller om at det ikke gis konsesjon.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Ballangen kommune

Nordland fylkeskommune

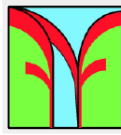
Fylkesmannen i Nordland v/ Miljø og Reindrift

Sametinget

Norsk Friluftsliv

Vedlegg.

Høringsuttalelse 3. gangs høring kommuneplanens arealdel 2010-2020, smolt- og vannkraftanlegg Forså.

forum for
natur og
friluftsliv
Nordland

Fauske, 9. april, 2014

Ballangen kommune
Rådhusveien 1, 8540 Ballangen
E-post: post@ballangen.kommune.no

Høringsuttalelse til tredje gangs høring av kommuneplanens arealdel 2010 – 2020, smolt- og vannkraftanlegg Forså.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et taleror for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Uttalelsen er utarbeidet i nært samarbeid med Naturvernforbundet i Nordland.

Viser til kommuneplanens arealdel 2010 - 2020 – tredje gangs høring av smolt og vannkraftanlegg Forså. Høringsfrist 10. april 2014.

Det foreslås at eksisterende LNFR-a) – område på Forså omgjøres til næringsformål. Arealet benyttes til smoltproduksjon og vannkraftproduksjon av Ballangen Sjøfarm AS og Ballangen Energi AS. Det er ønskelig med en kai nedenfor smoltanlegget.

FNF Nordland har følgende innspill til høringen

FNF Nordland har mottatt bekymrede meldinger fra vårt nettverk i Ofoten om at den samlede belastningen på vassdragsnaturen er å betrakte som stor og at det er på høy tid å sette på bremsene når det kommer til vassdragsinngrep. Foruten at fossefall og landemerker, opplevelsesverdier og vassdragstilknyttet flora og fauna har gått tapt, har også fraføring av vann og liten vannføring ført til store begrensninger for oppgang av fisk til gyteområder.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland

Storgt. 39, 8200 Fauske Tlf: 908 06 146 www.fnf-nett.no/nordland nordland@fnf-nett.no

Medlemmer i FNF Nordland: Turistforeningene i Nordland, KFUM/ KFUK Speidere på Helgeland, Norges speiderforbund i Salten, Norges Jeger og Fiskeforbund Nordland, Nordland Orienteringskrets, 4H Nordland, Naturvernforbundet i Nordland, NOF Nordland, Sykklistenes Landsforening Bodo, Salten Naturlag, Leknes Padleklubb, Polarsirkelen Friluftsråd, Ofoten Friluftsråd, Vesterålen Friluftsråd

Tiltakshaver viser til at elvemusling ikke ble påvist i undersøkelsene og *anser* tidligere registreringer som udatert. FNF Nordland er kritisk til denne tilnærmingen og at vedlagt konsekvensutredning innehar mangler av vesentlig karakter på tema natur, miljø og friluftsliv. FNF Nordland viser blant annet til at det er registrert elvemusling i Forsåelva senest i høsten 2013 (Sommerset & Vistnes 2013), og at fiskere får ål på kroken at det sannsynligvis er en bestand i Forsåvassdraget og Forsåvatnet.

Planleggingen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale interesser. Anadrom fisk og elvemusling og dens bestandsstatus og sårbarhet er i høyeste grad av nasjonal interesse. Forsåelva er også et lett tilgjengelig og attraktiv friluftslivsområde for lokalbefolkningen og for sportsfiskere. FNF Nordland mener at lett tilgjengelige friluftslivsområder må tas vare på, og at det burde være av betydning for Ballangen kommune at områdets rekreasjonsverdi og kvaliteter opprettholdes for innbyggere og fremtidige generasjoner. Vi finner ikke at det er gjort vurderinger eller om det er dokumentert om anlegget kan lokaliseres andre steder i kommunen og regionen.

FNF Nordland mener friluftslivet, sportsfiskere, naturmangfoldet, herunder laks og elvemusling, og fossen som opplevelsesverdi og landemerke er av en så stor betydning at vi ikke kan være enig i utredningens følgende vurdering: *"konfliktnivået ansees som meget lavt og kan elimineres ved fornuftig planlegging og opplegg"*.

FNF Nordland vil til slutt og som en tilleggsopplysning, vise til at vassdragsmyndigheten i Norge (NVE) ytterst sjelden tillater vassdragsinngrep i anadrome vassdrag/elvestrekninger eller i vassdrag med lokaliteter av elvemusling (iht. [OEDs retningslinjer](#)). Vi finner ingen vedlagt detaljerte planer for planlagt kraftverk og kan heller ikke se at det foreligger konsesjonssøknad. Vannkraftprosjekter som skal behandles etter vannressursloven og av NVE, må ha søknad inne til behandling fordi det er av betydning for lønnsomheten, jf. elsertifikat/subsidier og brev fra NVE datert 21.3.2012: *"For at vedtak om konsesjon skal kunne foreligge innen 2017, bør konsesjonssøknad foreligge så tidlig som mulig, og helst for 1.1.2013."* - [link](#).

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi til

Nordland fylkeskommune, Plan og miljø
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Friluftslivets fellesorganisasjon